

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 122

van **CELIA GROOTHEDDE**

datum: 13 januari 2022

aan **BART SOMERS**

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BINNENLANDS BESTUUR, BESTUURSZAKEN, INBURGERING EN GELIJKE KANSEN

Actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering en polarisering - Online extremisme

In het goedgekeurde actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering, extremisme, terrorisme en polarisatie 2020-2024 erkent de Vlaamse overheid het belang van het internet voor de groei van radicale groeperingen. Het gaat dan om sociale mediaplatformen, internetfora en chatboxen, omdat deze een persuasief middel kunnen zijn om personen zowel direct als indirect te beïnvloeden.

De Vlaamse overheid stelt in het actieplan werk te maken van een kordate aanpak tegen alle vormen van online extremisme en heeft daarbij oog voor de uitdagingen waarvoor bepaalde online technieken (misbruik van algoritmes, clickbots, trolling, ...) en specifieke online fora (bv. gamers, incel) of tools (bv. snapchat, whatsapp...) ons stellen.

De Vlaamse Regering stelt de verschillende verschijningsvormen van online extremisme door middel van een gerichte samenwerking met andere partners te willen aanpakken, waaronder het federale (o.m. Internet referral unit) en Europese niveau (Europese Unie, Raad van Europa), de online platformen en andere stakeholders.

1. Om welke concrete partners, platformen en stakeholders gaat het?
2. Welke methodiek en tools gaat de Vlaamse Regering gebruiken om online extremisme tegen te gaan? Gaat ze naast preventie ook focussen op verwijdering van bepaalde berichten of het bieden van weerspraak?
3. Zijn er gesprekken met de sociale mediaplatformen, online fora en tools zelf gaande?
4. Wordt er voldoende rekening gehouden met nieuwe online tools zoals TikTok die populair zijn bij de jeugd en minder strenge normen en regels hebben als de tools die eigendom zijn van Facebook?
5. Inzichten over AI (artificiële intelligentie) en algoritmen zijn belangrijk om online extremisme tegen te gaan.
Zijn er projecten waarbij nieuwe tools worden ontwikkeld?
6. Welk budget wordt vrijgemaakt om online extremisme aan te pakken en te voorkomen?

Deze vraag werd gesteld aan de ministers Bart Somers (122), Ben Weyts (248), Zuhair Demir (358), Wouter Beke (228), Benjamin Dalle (56)

BART SOMERS

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BINNENLANDS BESTUUR, BESTUURSZAKEN, INBURGERING EN GELIJKE KANSEN

GECOÖRDINEERD ANTWOORD

op vraag nr. 122 van 13 januari 2022

van **CELIA GROOTHEDDE**

1. Voor de realisatie van de doelstellingen m.b.t. online extremisme en negatieve polarisatie uit het actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering, extremisme, terrorisme en polarisatie wordt met volgende partners en stakeholders samengewerkt:
 - De Vlaamse steden en gemeenten;
 - De Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten;
 - het Hannah Arendt Instituut;
 - Het Wij-Zij Netwerk;
 - Het Agentschap Integratie en Inburgering;
 - Het Vlaams Vredesinstituut;
 - Mediawijs;
 - VRT.
2. Er wordt ingezet op mix van onderzoek, generiek beleid en concrete maatregelen.

Wat onderzoek betreft, kreeg het Hannah Arendt Instituut in 2020 de opdracht om te bekijken hoe online polarisatie en disconnectie ontstaan en wat je er tegen kan doen. Het onderzoek 'Digitale disconnectie' resulteerde in drie deelrapporten. Het eerste rapport 'Kaders om radicalisering en polarisatie beter te begrijpen' lijst verschillende denkkaders op, samen met inzichten, definities en modellen om de complexe fenomenen en onze omgang ermee beter te kaderen. In het tweede rapport 'Wanneer polarisatie viraal gaat. Hoe online polarisatie en vervreemding begrijpen' wordt specifiek ingezoomd op het onlinegebeuren. De platformen Reddit en 4Chan, YouTube, Facebook en Twitter werden onder de loep genomen: wat zijn de specifieke kenmerken van elk platform en hoe krijgen polarisatie en vervreemding er vorm. Het derde deelrapport 'Online preventie en remediëring in de praktijk: Mechelen als case' tenslotte zoomt in op een concrete praktijk.

Mediawijs begon in de zomer van 2021 onder leiding van de VUB en samen met de Universiteit Saint-Louis, AFP, RTBF, RTL, EUDisinfoLab en ATC aan de uitbouw van de nationale hub voor België-Luxemburg van het European Digital Media Observatory. Dit consortium heeft volgende doelen:

- opzetten van een hub van stakeholders uit België en Luxemburg die desinformatie wensen tegen te gaan;
- desinformatie opsporen, analyseren en bekendmaken;
- de impact van desinformatie en de antwoorden daarop nagaan;
- mediawijsheidsacties uitvoeren per taalgroep (rol Mediawijs en Frans/Duitstalige onderaannemer).

De (vernieuwde) eindtermen in het onderwijs bevatten handvatten rond mediawijsheid, kritisch denken, burgerschap,... Vooral de onderwijsdoelen die vallen onder de sleutelcompetentie 'digitale competenties' zijn in dit verband van belang. Er gaat aandacht naar het beheersen van programma's om te creëren, participeren en interageren, en naar mediawijsheid. Er wordt ook ingezet op kennis en vaardigheid op het vlak van informatica. Dit betekent dat hier in elke school aandacht voor dient te zijn. Scholen kiezen zelf hoe ze dit aanpakken en welke methodieken ze gebruiken. Vanuit Vlaanderen trachten we de scholen daarbij te ondersteunen. Zo kunnen ze

terecht bij het kenniscentrum Mediawijs voor handvatten, tools en vorming rond mediawijsheid, online haatspraak, complotdenken, fake news,... Recent werd ook het kennis- en adviescentrum Digisprong opgericht ter ondersteuning van het onderwijsveld, en wordt er ingezet op professionalisering, o.a. via de Mediacoachopleiding, de vorming Veilig Online en het Esafety-label.

Lokale besturen zijn een belangrijke partner voor de realisatie van het Vlaams actieplan en de doelstellingen rond online extremisme. De Vlaamse overheid biedt hen daarvoor ondersteuning aan. Afgelopen jaar konden (samenwerkingsverbanden van) steden en gemeenten intekenen op de 'projectoproep voor de ondersteuning van lokale besturen in het kader van de preventie van gewelddadige radicalisering, extremisme en polarisatie'. Er werden 14 projecten goedgekeurd waarvan er 9 deels specifiek inzetten op polarisatie via desinformatie en haatspraak. De acties zijn veelzijdig: expertiseopbouw rond online haatspraak en nepnieuws, inzetten op mediawijsheid/mediageletterdheid, online preventiewerk, in kaart brengen van signalen en monitoring van de fenomenen, ondersteuning van scholen en leerkrachten en online verbinding creëren via de verspreiding van positieve boodschappen. De projecten lopen nog tot en met 30 juni.

Daarnaast ontvangt het Hannah Arendt Instituut een subsidie om een driejarig leer- en uitwisselingsproject op te zetten voor professionals van lokale besturen. Hiermee willen we lokale besturen ondersteunen om expertise uit te bouwen en een concrete aanpak uitwerken rond negatieve polarisatie, desinformatie en haatspraak. Het project omvat zowel het bundelen van experts en expertise, het in kaart brengen van actoren, leemtes en noden bij lokale besturen, het opzetten van een digitaal leertraject, als het concreet vertalen naar de praktijk (via een toolkit en actieplannen) en het uitwisselen van ervaringen tussen en voor lokale besturen. Evident is niet elke vorm van polarisatie ongewenst. Zoals ook in het Actieplan bepaald moeten we opletten dat het debat als georganiseerd meningsverschil en drijver van maatschappelijke evolutie niet weggezet wordt als ongewenste polarisatie. De beste remedie voor polarisering is nog steeds verbinding, via een complexloos omgaan met ons Vlaams, democratisch burgerschap, met wie we zijn en waar we vandaan komen, via onze gedeelde taal, en steeds met respect voor diversiteit. Het project loopt van 1 januari 2022 tot en met 31 december 2024. De concrete uitwerking door de steden en gemeenten kan, zoals uit de opsomming hierboven al blijkt, zeer divers zijn.

Vanuit de Vlaamse overheid hebben we niet de bevoegdheid om rechtstreeks in te grijpen op de platformen.

3. De Vlaamse overheid voert geen structurele gesprekken met sociale mediaplatformen, online fora of tools. Dit wordt opgenomen binnen de Europese Unie.
4. De eigenheid van de platformen en tools wordt meegenomen in de analyses. In het onderzoek van het Hannah Arendt Instituut werden de platformen Reddit en 4Chan, YouTube, Facebook en Twitter bestudeerd.
5. Sommige steden en gemeenten werken samen met Textgain. Textgain is een spin-off van de UA en houdt met behulp van artificiële intelligentie de vinger aan de pols van wat er leeft op sociale media.

In maart dit jaar zal minister van Media Benjamin Dalle een projectoproep desinformatie lanceren. Voor deze projectoproep, die kadert binnen het relanceplan Vlaamse Veerkracht, is 3 miljoen euro voorzien. De projectoproep gaat over praktijkgerichte en innovatieve projecten die bijdragen aan de opdracht van mediaspelers tot het verspreiden van juiste informatie.

Om in aanmerking te komen voor een subsidie, moet het project minstens inzetten op een van de volgende doelstellingen:

1. Verhogen van de mediawijsheid en de weerbaarheid van burgers en/of journalisten/redacties tegen desinformatie;
 2. Nieuwe diepgaande en outputgerichte (academische) inzichten inzake desinformatie;
 3. Innovatieve tools en technologieën (bv. AI) die ingezet kunnen worden om desinformatie te detecteren en/of te weerleggen;
 4. Specifieke methodes met het oog op het analyseren van data en het bieden van een accuraat antwoord op vastgestelde desinformatie vanuit een autonome redactionele missie.
6. Budgetten voor lopende projecten:
- Project Hannah Arendt Instituut: 805.200 euro (1 januari 2022-31 december 2024).
 - Projectoproep lokale besturen: 818.573 euro (1 juli 2021-30 juni 2022).
 - Wij Zij Netwerk: 208.640 euro. (1 april 2021-31 maart 2023).